

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ ТА НАУКИ УКРАЇНИ
ПРИВАТНИЙ ВИЩИЙ НАВЧАЛЬНИЙ ЗАКЛАД
ІНСТИТУТ ДІЛОВОГО АДМІНІСТРУВАННЯ

ПОЛОЖЕННЯ
про організацію освітнього процесу
в ПВНЗ «ІНСТИТУТ ДІЛОВОГО
АДМІНІСТРУВАННЯ»
у 2015/2016 навчальному році

Кривий Ріг - 2015

Положення про організацію освітнього навчального процесу в ПВНЗ «ІНСТИТУТ ДІЛОВОГО АДМІНІСТРУВАННЯ»– **Кривий Ріг: Редакційно-видавничий відділ ІДА, 2015. - 34 с.**

Наводяться матеріали про організацію навчального процесу: загальна характеристика, планування, організація та методичне забезпечення навчального процесу; особливості переведення, відрахування, поновлення студентів; нормування навчального навантаження та ін.

Укладачі: Брадул О.М. - в.о. ректора інституту; Бантос М.М. - декан факультету економіки та менеджменту; Деєва В.В. – завідувач навчального відділу; Самородченко Г.В. – к.е.н., доцент, завідувач кафедри менеджменту та маркетингу; Голубєва Т.В. – к.е.н., доц., завідувач кафедри теоретичної та прикладної економіки; Луценко К.В. – к.с.н., завідувач кафедри суспільно-гуманітарних наук.

Відповідальний за випуск: в.о. ректора інституту Брадул О.М.

Затверджено Вченою радою “31” серпня 2015 р., протокол № 1

ЗМІСТ

Передмова	3
1. Основні терміни і положення	5
2. Загальні положення	8
2.1. Мета та завдання	8
2.2. Принципи впровадження	9
2.3. Вимоги до впровадження	10
3. Організація навчального процесу за кредитно-модульною системою	12
4. Організаційно-методичне забезпечення	13
4.1. Структура та характеристика навчальної дисципліни	13
4.2. Структура навчальної діяльності студента	14
4.3. Індивідуальна та самостійна робота студента	16
4.4. Контроль успішності студента та якості навчання	20
4.5. Навчальна програма	24
4.6. Навчальний план	24
4.7. Робочий навчальний план	25
4.8. Науково-методичне забезпечення навчального процесу	26
5. Переведення, відрахування, поновлення та переривання навчання студентів	26
6. Особливості нормування навчального навантаження	27
7. Список літератури	29
8. Додатки	

ВСТУП

Розширення євроінтеграційних процесів у житті українського суспільства визначає напрями модернізації національної системи вищої освіти, спрямованої на забезпечення конкурентоспроможності та мобільності, підвищення якості підготовки фахівців.

Прагнення українських інститутів долучитися до Болонського процесу передбачає подальше вдосконалення модульної організації навчального процесу, системи рейтингового оцінювання знань студентів як необхідних умов запровадження кредитно-трансферної системи. ПВНЗ «Інститут ділового адміністрування» ставить за мету стати рівноправним членом європейської освітньої спільноти. Це положення розроблено відповідно до наказу Міністерства освіти і науки України від 16.10.2009 р. № 943, методичних рекомендацій щодо запровадження Європейської кредитно-трансферної системи та її ключових документів у вищих навчальних закладах (лист МОН України від 26.02.2010 р. № 1/9-119 та прийнятого Закону України «Про вищу освіту»). Під час розробки цього документа враховано принципи Європейської кредитно-трансферної та акумулюючої системи (далі – ECTS).

1. Основні терміни та визначення

Освітній процес – це інтелектуальна, творча діяльність у сфері вищої освіти і науки, що провадиться в інституті через систему науково-методичних і педагогічних заходів та спрямована на передачу, засвоєння, примноження й використання знань, умінь та інших компетентностей в осіб, які навчаються, а також на формування гармонійно розвиненої особистості

Європейська кредитно-трансферна система (ЄКТС) – модель організації навчального процесу, що ґрунтується на поєднанні модульних технологій навчання та залікових освітніх одиниць (залікових кредитів).

Державний стандарт освіти – це сукупність норм, що визначають вимоги до освітнього (кваліфікаційного) рівня.

Освітня характеристика – це основні вимоги до якостей і знань особи, яка здобула певний освітній рівень.

Кваліфікаційна характеристика – це основні вимоги до професійних якостей, знань і умінь фахівця, які необхідні для успішного виконання професійних обов'язків.

Тест – це система формалізованих завдань, призначених для встановлення відповідності освітнього (кваліфікаційного) рівня особи до вимог освітніх (кваліфікаційних) характеристик.

Навчальний план – це нормативний документ інституту, який складається на підставі освітньо-професійної програми та структурно-логічної схеми підготовки й визначає перелік та обсяг нормативних і вибіркового навчальних дисциплін, послідовність їхнього вивчення, конкретні форми проведення навчальних занять та їхній обсяг, графік навчального процесу, форми та засоби проведення поточного й підсумкового контролю.

Індивідуальний навчальний план студента формується на основі переліку змістових модулів (блоків змістових модулів навчальних дисциплін), укладених на основі освітньо-професійної програми підготовки та структурно-логічної схеми підготовки фахівців. Реалізація індивідуального навчального плану студента здійснюється протягом часу, який не перевищує граничного терміну навчання. Індивідуальний навчальний план студента містить нормативні та вибірково змістові модулі, що можуть поєднуватися в певні навчальні дисципліни.

Інформаційний пакет – документ, який містить загальну інформацію про структурний підрозділ, назву напрямів, спеціальностей, спеціалізації, анотації (змістові модулі) із зазначенням обов'язкових та вибіркового курсів, методики й технології викладання, залікові кредити, форми та умови проведення контрольних заходів, опис системи оцінювання якості освіти тощо.

Договір про навчання – документ, який укладається між студентом і інститутом (напрямом, освітньо-кваліфікаційний рівень, правила й джерела фінансування, система розрахунків).

Академічна довідка засвідчує досягнення студента в системі накопичення кредитів за національною шкалою успішності, шкалою інституту та в системі ECTS.

Кваліфікація – сертифікація досягнень або компетенція студента із зазначенням виду та назви підготовки, яка надає право доступу до подальшої освіти та професійної діяльності.

Компетентність – знання, уміння, навички та досвід, які формують професійні властивості фахівця для якісного виконання ним професійних функцій.

Компетенція – сукупність знань, умінь і навичок, набутих протягом навчання та необхідних для виконання певного виду професійної діяльності.

Компетентнісний підхід – оцінка підготовленості фахівців певного освітньо-кваліфікаційного рівня до професійної діяльності на основі наявності в них визначених стандартами компетенції.

Бакалавр – освітньо-кваліфікаційний рівень вищої освіти особи, яка на основі повної загальної середньої освіти здобула базову вищу освіту, фундаментальні та спеціальні вміння та знання щодо узагальненого об'єкта праці (діяльності), достатні для виконання завдань та обов'язків (робіт) певного рівня професійної діяльності, передбачених для первинних посад у певному виді економічної діяльності.

Магістр – академічний ступінь (кваліфікація), що отримують бакалаври (дипломовані фахівці) в результаті засвоєння основної освітньої програми вищої освіти з тривалістю навчання один-два роки; дає право на зайняття основних посад на ринку праці, продовження навчання в аспірантурі.

Магістрат – ступінь вищої освіти на базі бакалавра.

Навички – дії, які набуваються під час здійснення певної діяльності, а завдяки багаторазовим повторенням стають автоматичними та виконуються без усвідомленого контролю.

Навчальна дисципліна (у вищому навчальному закладі) – педагогічно адаптована система понять про явища, закономірності, закони, теорію, методи т. ін. (система змістових модулів, об'єднаних за змістом освіти) будь-якої галузі діяльності (або сукупності галузей діяльності) з визначенням необхідного рівня сформованості в тих, хто навчається, певної сукупності умінь і навичок, передбачених для засвоєння студентом.

Навчальний елемент – автономний навчальний матеріал, призначений для засвоєння елементарної одиниці знання чи вміння, який використовується для самонавчання або навчання під керівництвом викладача. Навчальний елемент починається з декларації про той об'єм знань і умінь, яким повинна оволодіти особа, яка навчається, містить відповідний теоретичний матеріал, різні тести та вправи і, як правило, закінчується тестом «Перевірка досягнень», результати якого свідчать про рівень засвоєння знань, змісту певного матеріалу. Навчальні елементи групуються у змістові модулі, які є основними структурними одиницями навчального курсу (дисципліни).

Навчальний об'єкт – обсяг навчальної інформації, яка має самостійну логічну структуру та зміст, а також дає можливість оперувати цією інформацією у процесі розумової діяльності.

Науково-методичне забезпечення вищої освіти – забезпечення навчальною та науковою літературою, методологічними, дидактичними та методичними розробками відповідно до стандартів вищої освіти, що здійснюється педагогічними колективами або органами виконавчої влади в галузі освіти.

Науково-педагогічні працівники – це особи, які за основним місцем роботи у вищих навчальних закладах провадять навчальну, методичну, наукову (науково-технічну, мистецьку) та організаційну діяльність.

Педагогічні працівники – це особи, які за основним місцем роботи в інституті провадять навчальну, методичну та організаційну діяльність.

Наукові працівники – це особи, які за основним місцем роботи та відповідно до трудового договору (контракту) професійно здійснюють наукову, науково-технічну чи науково-організаційну діяльність та мають відповідну кваліфікацію незалежно від наявності

наукового ступеня або вченого звання.

Нормативний термін і навчання – тривалість навчального процесу, що визначається на підставі галузевих стандартів вищої освіти. Граничний термін може перевищувати нормативний на 1 рік. Різниця між граничним і нормативним термінами не фінансується з державного бюджету.

Нормативні змістові модулі – змістові модулі, необхідні для виконання вимог нормативної частини освітньо-кваліфікаційної характеристики. Сукупність нормативних змістових модулів визначає нормативний (обов'язковий) складник індивідуального навчального плану студента.

Програма навчання – перелік курсів (навчальних дисциплін), необхідних для надання студенту кваліфікації вищої освіти. Програма також визначає напрями навчання й необхідні для отримання кваліфікації вимоги.

Програма навчальної дисципліни – програма, що визначає мету, зміст, об'єм, порядок вивчення дисципліни, рівень сформованості умінь і знань, навчально-методичне забезпечення.

Лекція – основна форма проведення навчальних занять у вищому навчальному закладі, призначена для засвоєння теоретичного матеріалу.

Лабораторне заняття – форма навчального заняття, за якої студент під керівництвом викладача особисто проводить натурні або імітаційні експерименти чи досліди з метою практичного підтвердження окремих теоретичних положень певної навчальної дисципліни, набуває практичних навичок роботи з лабораторним устаткуванням, обладнанням, обчислювальною технікою, вимірювальною апаратурою, методикою експериментальних досліджень у конкретній предметній галузі.

Практичне заняття – форма навчального заняття, за якої викладач організовує детальний розгляд студентами окремих теоретичних положень навчальної дисципліни та формує вміння й навички їхнього практичного застосування шляхом індивідуального виконання студентом відповідно сформульованих завдань.

Семінарське заняття – форма навчального заняття, за якої викладач організовує дискусію щодо попередньо визначених тем, до котрих студенти готують тези виступів на основі індивідуально виконаних завдань (рефератів).

Вебінар – це сучасна форма навчання, яка проходить із використанням інтернет-технологій. Виглядає це як веб-сторінка, на якій розміщено такі елементи: вікно ведучого вебінару, вікно чату учасників, вікно із файлами вебінару, вікно презентації.

Організаційно-діяльнісна гра – форма організації навчального процесу, що застосовується на початку і / або наприкінці навчального року, і на яку відводиться 2-3 навчальні дні.

Навчальний тренінг – форма організації навчального процесу з певної дисципліни, на яку відводиться один навчальний день. Навчальний тренінг передбачає моделювання навчальної ситуації з метою формування базових понять та компетенцій на основі проблематизації індивідуального досвіду учасників.

Курсові проекти (роботи) виконуються з метою закріплення, поглиблення й узагальнення знань, одержаних студентами за час навчання та їхнього застосування до комплексного вирішення конкретного фахового завдання.

Практична підготовка студентів вищих навчальних закладів є обов'язковим компонентом освітньо-професійної програми для здобуття кваліфікаційного рівня та має на меті набуття студентом професійних навичок та вмій.

Самостійна робота студента є основним засобом оволодіння навчальним матеріалом у час, вільний від обов'язкових навчальних занять.

Консультація – один із видів навчальних занять (індивідуальні або групові), який проводиться з метою отримання студентом відповіді на окремі теоретичні чи практичні питання та для пояснення певних теоретичних положень чи аспектів їхнього практичного застосування протягом семестру (поточні, семестрові) та перед контрольним заходом (екзаменаційні).

Індивідуальне завдання – форма організації навчання, яка має на меті поглиблення, узагальнення та закріплення знань, які студенти отримують у процесі навчання, а також застосування цих знань на практиці.

Індивідуальне навчально-дослідне завдання (ІНДЗ) є видом позааудиторної індивідуальної роботи студента навчального, навчально-дослідницького чи проектно-конструкторського характеру, яке використовується у процесі вивчення програмного матеріалу навчального курсу та завершується підсумковим контролем.

Результати навчання – специфічні інтелектуальні та практичні навички (компетенції), отримані в результаті засвоєння змісту освітньої програми навчання.

Семестровий екзамен – це форма підсумкового контролю засвоєння студентом теоретичного та практичного матеріалу з окремої навчальної дисципліни за семестр, що проводиться як контрольний захід.

Семестровий залік – це форма підсумкового контролю, що полягає в оцінці засвоєння студентом навчального матеріалу лише на підставі результатів виконання ним певних видів робіт на практичних, семінарських або лабораторних заняттях. Семестровий

залік планується в разі відсутності модульного контролю та екзамену й не передбачає обов'язкову присутність студентів.

Семестровий диференційований залік – це форма підсумкового контролю, що полягає в оцінці засвоєння студентом навчального матеріалу з певної дисципліни виключно на підставі результатів виконаних індивідуальних завдань (розрахункових, графічних тощо).

Система освіти – сукупність взаємодіючих освітніх програм і державних освітніх стандартів різного рівня та спрямованості; мережа освітніх установ, що реалізують їх незалежно від організаційно-правових форм, типів і видів; система органів управління освітою та підвідомчих їм установ і організацій.

Спеціальність – сукупність знань, умінь, навичок із певної галузі знань та практичної діяльності, набутих у процесі цілеспрямованої підготовки та досвіду практичної роботи, підтверджених відповідним документом про освіту.

Трансфер кредитів – «перенесення кредитів», що передбачає визнання в закладах країни А чи в закладах іншої країни Б, де задокументовано ці кредити.

Зміст освіти – це науково-обґрунтована система дидактично та методично оформленого навчального матеріалу для різних освітніх і кваліфікаційних рівнів.

Зміст вищої освіти – зумовлена цілями та потребами суспільства система знань, умінь і навичок, професійних, світоглядних і громадянських якостей, що має бути сформована у процесі навчання з урахуванням перспектив розвитку суспільства, науки, техніки, технологій, культури та мистецтва.

Освітньо-професійна програма підготовки – це перелік нормативних та вибіркового навчальних дисциплін із зазначенням обсягу годин, відведених для їхнього вивчення, форм підсумкового контролю.

Структурно-логічна схема підготовки – це наукове та методичне обґрунтування процесу реалізації освітньо-професійної програми підготовки.

Модульний контроль – це оцінювання рівня засвоєння студентом частини навчального матеріалу, що складає завершений навчальний модуль. Контроль систематичності та активності роботи студента передбачає оцінку систематичності відвідування всіх навчальних занять та контрольних заходів, а також активності під час їхнього проведення.

Поточний контроль – це систематична перевірка розуміння та засвоєння програмного матеріалу, виконання практичних і лабораторних робіт та самостійних завдань. Поточний контроль об'єднує модульний контроль і контроль систематичності та активності роботи студента.

Максимальний рейтинговий бал r_i^{max} – це максимально можлива сума балів за всі

види робіт із певної дисципліни.

Поточний рейтинговий бал r_i' – це сума балів із навчальної дисципліни, отриманих протягом семестру, яка не перевищує максимально допустиму.

Підсумковий контроль – це контрольний захід у вигляді екзамену чи заліку, призначений для перевірки засвоєння студентом теоретичного та практичного матеріалу з окремої навчальної дисципліни.

Підсумковий рейтинговий бал r_i' – бал, що визначається на підставі проведення підсумкового контролю (де $i = 1, 2, \dots, n$, де n – кількість навчальних дисциплін, що вивчаються протягом семестру).

Нормований рейтинговий бал r_i' – бал, що визначається у відсотках від максимального значення рейтингової шкали r_i^{max} і застосовується для порівняння рівня підготовки студентів різних спеціальностей і напрямів

$$r_i = \frac{r_i'}{r_i^{max}} \cdot 100\%.$$

Підсумкова оцінка – це кількість балів, переведена за 4-х бальною шкалою, що показує рівень засвоєння студентом теоретичного та практичного матеріалу з окремої навчальної дисципліни й записується до заліково-екзаменаційної відомості на підставі поточного чи підсумкового рейтингового балу.

Семестровий (середній) рейтинговий бал студента r_c – бал, що визначається як середньо зважений показник його рейтингу r_i з кожної опанованої ним у семестрі дисципліни за такою формулою:

$$r_c = \frac{r_1 k_1 + r_2 k_2 + r_3 k_3 + \dots + r_n k_n}{k_1 + k_2 + k_3 + \dots + k_n}, \quad i = 1, 2, \dots, n,$$

де $r_1, r_2, \dots, r_n$ – кількість рейтингових балів, отриманих студентом із i -ї навчальної дисципліни; $k_1, k_2, \dots, k_n$ – кількість кредитів навчального часу, відведених для вивчення i -ї навчальної дисципліни (трудомісткість дисципліни).

Загальний рейтинговий бал студента R_3 – бал, що визначається як середнє арифметичне всіх попередніх семестрових рейтингів.

$$R_3 = \frac{r_{c1} + r_{c2} + r_{c3} + \dots + r_{cn}}{N},$$

де $r_{c1}, r_{c2}, \dots, r_{cn}$ – семестрові рейтингові бали студента, N – кількість семестрів.

Навчальний рейтинг студента – це порядкова позиція студента серед студентів

курсу, спеціальності, напряму підготовки чи інституту / факультету, визначена на підставі його загального рейтингового балу по закінченню семестру.

Якість вищої освіти – сукупність якостей особи з вищою освітою, що відображає її професійну компетентність, ціннісну орієнтацію, соціальну спрямованість і зумовлює здатність задовольняти як особисті духовні й матеріальні потреби, так і потреби суспільства.

Структурно-діяльними елементами ЄКТС є:

кредит – одиниця обсягу та вимірювання результатів навчання, досягнутих на певний момент виконання програми навчання; складається з 30 години навчального часу (сума годин аудиторної, індивідуальної та самостійної роботи студента за тиждень);

заліковий кредит – це завершена задокументована частина (навчальної дисципліни, практики, курсової роботи тощо) навчання студента, що підлягає обов'язковому оцінюванню та зарахуванню. У заліковому кредиті оцінюються всі види навчальної діяльності студента, що формують компетенції. Протягом навчального року для успішного навчання кожний студент має відпрацювати 60 кредитів;

модуль – задокументована завершена частина освітньо-професійної програми (навчальної дисципліни, практики, державної атестації), що реалізується у відповідних формах навчального процесу;

змістовий модуль – система навчальних елементів, поєднаних за ознакою відповідності певному навчальному об'єкту, яка забезпечує досягнення мети модуля.

2. Освітній процес

Навчальний процес у ПВНЗ «Інститут ділового адміністрування» (далі – інститут) – це система організаційних і дидактичних заходів, спрямованих на реалізацію змісту освіти на певному освітньому чи кваліфікаційному рівні відповідно до державних стандартів освіти. Метою впровадження освітнього процесу є підвищення якості вищої педагогічної освіти й забезпечення конкурентоспроможності випускників та престижу української педагогічної освіти в європейському та світовому освітньому й науковому просторі.

Навчальний процес базується на принципах науковості, гуманізму, демократизму, наступності та безперервності, незалежності від втручання будь-яких політичних партій, інших громадських та релігійних організацій.

Навчальний процес організовується з урахуванням можливостей сучасних інформаційних технологій навчання та орієнтується на формування освіченої, гармонійно розвиненої особистості, здатної до постійного оновлення наукових знань, професійної мобільності та швидкої адаптації до змін і розвитку в соціально-культурній сфері, а також

галузях техніки, технологій, системах управління та організації праці в умовах ринкової економіки.

Зміст освіти визначається освітньо-професійною програмою підготовки, структурно-логічною схемою підготовки, навчальними програмами дисциплін, іншими нормативними актами органів державного управління освіти та інституту й відображається у відповідних підручниках, навчальних посібниках, методичних матеріалах, дидактичних засобах, а також у ході проведення навчальних занять та інших видів навчальної діяльності.

Мовою викладання в інституті є державна мова.

Зміст освіти складається з нормативної та вибіркової частин.

Нормативна частина змісту освіти визначається відповідним державним стандартом освіти.

Вибіркова частина змісту освіти визначається інститутом.

3. Структурно-логічна схема підготовки

Організація навчального процесу в ПВНЗ «Інститут ділового адміністрування» відбувається відповідно до Закону України «Про вищу освіту», державних стандартів освіти, інших актів законодавства України з питань освіти.

Складники державного стандарту освіти:

- освітня (кваліфікаційна) характеристика;
- освітньо-професійна програма;
- нормативна частина змісту освіти;
- тести.

Нормативні навчальні дисципліни встановлюються державним стандартом освіти. Дотримання їхніх назв та обсягів є обов'язковим для інституту.

Вибіркові навчальні дисципліни встановлюються інститутом.

Вибіркові навчальні дисципліни вводяться для задоволення освітніх і кваліфікаційних потреб особи, ефективного використання можливостей і традицій інституту, регіональних потреб тощо.

Місце та значення навчальної дисципліни, її загальний зміст та вимоги до знань і вмінь визначаються навчальною програмою дисципліни.

Навчальна програма нормативної дисципліни є складовою частиною державного стандарту освіти.

Навчальна програма вибіркової дисципліни розробляється інститутом.

4. Навчальний план

Організація навчального процесу здійснюється навчальними підрозділами інститутами. Основним нормативним документом, що визначає організацію навчального процесу в конкретному напрямі освітньої чи кваліфікаційної підготовки, є навчальний план.

Навчальний план затверджується ректором інституту та містить:

1. Графік навчального процесу. На календарі графіку навчального процесу позначається тривалість теоретичного навчання, навчальних та виробничих практик, державної атестації, дипломного проектування, канікул.

2. Бюджет часу (в тижнях). Узагальнюються дані тривалості усіх видів навчальної роботи та канікул за навчальний рік.

3. План підготовки фахівця за кредитно-модульною системою. Виконується розподіл кредитів ECTS та кількості годин за видами навчальної роботи по семестрах і за навчальний рік в цілому.

Нормативна кількість залікових одиниць для підготовки бакалавра становить 240 кредитів, на один навчальний рік – 60 кредитів.

4. План навчального процесу містить перелік навчальних дисциплін із шифрами згідно з ОПП відповідного напрямку (спеціальності), які студент повинен опанувати для досягнення певного освітньо-кваліфікаційного рівня (бакалавр, спеціаліст), відомості про їх обсяг (у кредитах та годинах) та розподіл за видами занять, вид індивідуального завдання, форма підсумкового контролю знань, послідовність вивчення і розподіл по семестрах (у кредитах).

План навчального процесу містить дві складові навчальних дисциплін:

1. **Нормативні навчальні дисципліни**, перелік яких визначається Галузевим стандартом вищої освіти України – Освітньо-професійною програмою підготовки бакалавра відповідного напрямку та кваліфікації, спеціаліста за відповідною спеціальністю та кваліфікацією, є обов'язковими для вивчення. Блок нормативних навчальних дисциплін складається із:

- 1.1. Циклу дисциплін гуманітарної підготовки;
- 1.2. Циклу дисциплін природничо-наукової та загальноекономічної підготовки;
- 1.3. Циклу дисциплін професійної підготовки.

2. **Вибіркові навчальні дисципліни**, перелік яких визначається стандартом вищої освіти ВНЗ - варіативною частиною освітньо-професійної програми. Блок вибірових навчальних дисциплін складається із:

- 2.1. Циклу навчальних дисциплін самостійного вибору ВНЗ;
- 2.2. Циклу навчальних дисциплін самостійного вибору студента.

2.3. Державна атестація. Вказується вид державної атестації якості підготовки фахівця (державний екзамен, дипломний проект або робота), семестр і кількість тижнів.

5. Робочий навчальний план

З метою конкретизації планування навчального процесу на кожний навчальний рік складається робочий навчальний план.

Робочий навчальний план містить перелік навчальних дисциплін (курсів), які студент повинен опанувати для досягнення певного освітнього рівня (бакалавр) та отримання кваліфікації, а також відомості про їхній обсяг (у кредитах та годинах), характер підсумкового контролю знань, послідовність вивчення та рекомендований розподіл за семестрами.

Робочий навчальний план є підставою для складання індивідуального навчального плану студента та групового розкладу занять на семестр.

У робочому навчальному плані виконується розподіл видів навчальної роботи за дисциплінами по семестрах. При цьому в кожному семестрі вказується кількість годин/кредитів, які відводяться навчальним планом на вивчення дисципліни, і проводиться їх розподіл на аудиторне вивчення дисципліни (лекції, лабораторні, практичні, семінарські заняття) і самостійну роботу студента. Також вказується кількість модулів поточного контролю, передбачених робочою програмою дисципліни, а також вид індивідуального завдання (курсова робота, розрахункова, розрахунково-графічна робота, реферат, звіт тощо) і форми підсумкового контролю (екзамен, залік).

Для кожної навчальної дисципліни, яка входить до освітньо-професійної програми підготовки, на підставі навчальної програми дисципліни та навчального плану інститутом складається робоча навчальна програма дисципліни, що є нормативним документом вищого навчального закладу.

Робоча навчальна програма дисципліни містить виклад конкретного змісту навчальної дисципліни, послідовність, організаційні форми її вивчення та їхній обсяг, визначає форми та засоби поточного й підсумкового контролю.

Структурні елементи робочої навчальної програми дисципліни:

- тематичний план;
- засоби для проведення поточного та підсумкового контролю;
- перелік навчально-методичної літератури.

6. Індивідуальний навчальний план студента

Навчання студента здійснюється за індивідуальним навчальним планом, який розробляється на навчальний рік на основі робочого навчального плану. Визначення вибіркових дисциплін індивідуального навчального плану повинно відповідати принципам альтернативності (не менше двох приблизно рівноцінних альтернатив на кожен вибір), змагальності (студент здійснює вибір після проведення пробних лекцій (занять) та ознайомлення з програмами дисциплін) та академічної відповідальності (не допускати нав'язування студентам певних вибіркових дисциплін в інтересах кафедр та окремих викладачів). Дисципліни вільного вибору можуть обиратися студентами як окремо, так і блоками, що формуються за ознакою можливості присудження відповідної кваліфікації чи спорідненості отримуваних компетенцій.

Індивідуальний навчальний план студента є робочим документом студента, що містить інформацію про перелік та послідовність вивчення навчальних дисциплін, обсяг навчального навантаження студента (усі види навчальної діяльності), типи індивідуальних завдань, систему оцінювання (поточний та підсумковий контроль знань, державну атестацію випускника). Під час розроблення навчального плану кредити встановлюються складниками навчального плану (дисциплінам, циклам дисциплін, практикам, курсовим та кваліфікаційним роботам).

В індивідуальному навчальному плані студента зазначаються нормативні навчальні дисципліни, навчальні дисципліни за вибором у межах нормативно встановлених термінів підготовки фахівців певного освітньо-кваліфікаційного рівня та навчальних дисциплін, що вивчаються додатково.

Нормативні (обов'язкові) навчальні дисципліни становлять базову частину вимог до освітньо-кваліфікаційної характеристики певного напрямку (спеціальності). Сукупність нормативних дисциплін є обов'язковим складником індивідуального навчального плану студента.

Навчальні дисципліни за вибором забезпечують виконання вимог варіативної частини освітньо-кваліфікаційної характеристики. Їхнє формування студент здійснює з урахуванням власних потреб та інтересів щодо майбутньої фахової діяльності. Вони дають можливість здійснювати підготовку за спеціалізацією певної спеціальності та сприяють академічній мобільності.

Індивідуальний навчальний план студента формується за відповідною освітньо-професійною програмою (бакалавр, магістр), складається студентом на кожний рік навчання (на наступний навчальний рік складається в кінці поточного) та затверджується в установленому порядку деканом факультету.

Зміни до індивідуального навчального плану студента можуть вноситись не пізніше перших 2-х тижнів навчання поточного навчального року (семестру). Вони мають затверджуватися деканом факультету.

Індивідуальний навчальний план студента формується особисто студентом під керівництвом академічного куратора. На академічного куратора покладається обов'язки з надання кваліфікованих консультацій щодо формування індивідуального навчального плану студента, його реалізації протягом усього періоду навчання.

Куратором може бути науково-педагогічний працівник, який ґрунтовно ознайомлений із вимогами відповідних галузевих стандартів вищої освіти.

Куратор призначається наказом ректора інституту за поданням декана факультету. У межах виконання своїх функцій куратор підпорядкований координатору декану факультету, який відповідає за формування індивідуального навчального плану студента.

7. Практична підготовка студентів

Практична підготовка студентів інституту є обов'язковим компонентом освітньо-професійної програми для здобуття кваліфікаційного рівня та має на меті набуття студентом професійних навичок та вмінь. Практична підготовка студентів здійснюється на передових сучасних підприємствах і організаціях різних галузей господарства, науки, освіти, охорони здоров'я, культури, торгівлі та державного управління.

Практична підготовка проводиться в умовах професійної діяльності під організаційно-методичним керівництвом викладача інституту та спеціаліста з певного фаху. Програма практичної підготовки та терміни її проведення визначаються навчальним планом. Організація практичної підготовки регламентується Положенням про проведення практики студентів вищих навчальних закладів України, затвердженим наказом Міністерства освіти України від 8 квітня 1993 року № 93 та Положенням про проведення практики студентів інституту.

8. Форми організації освітнього процесу

Навчання в інституті здійснюється за такими формами:

- 1) денна;
- 2) заочна .

Освітній процес в інституті відбувається за такими формами:

- 1) навчальні заняття;

- 2) самостійна робота;
- 3) практична підготовка;
- 4) контрольні заходи

Основними видами навчальних занять в інституті є навчальні заняття:

- 1) лекція;
- 2) лабораторне, практичне, семінарське заняття;
- 3) індивідуальне заняття;
- 4) консультація;
- 5) вебінар;
- 6) навчальний тренінг;
- 7) організаційно-діяльнісна гра;
- 8) самостійна робота та індивідуальні заняття;
- 9) практична підготовка;
- 10) моніторингові заходи;
- 11) контрольні заходи;
- 12) атестація здобувачів вищої освіти.

Учасниками освітнього процесу в інституті є:

- 1) наукові, науково-педагогічні та педагогічні працівники;
- 2) здобувачі вищої освіти та інші особи, які навчаються в інституті;
- 3) фахівці-практики, які залучаються до освітнього процесу на освітньо-професійних програмах;
- 4) інші працівники навчального закладу.

До освітнього процесу можуть залучатися роботодавці.

Наукова, науково-технічна та інноваційна діяльність науково-педагогічних працівників інституту регулюється законодавством про наукову й науково-технічну та інноваційну діяльність.

9. РОБОЧИЙ ЧАС ВИКЛАДАЧА

Робочий час науково-педагогічного працівника включає час виконання навчальної роботи (проведення навчальних занять, консультацій, екзаменів, заліків, тощо), методичної, наукової, організаційної роботи та інших трудових обов'язків в межах річного робочого часу не більше 1548 годин і середній тижневій тривалості 36 годин (з урахуванням часу на відпустки та святкові дні), відображається в індивідуальних планах роботи викладачів і не може перевищувати річний робочий час.

Максимальне навчальне навантаження викладача вищого навчального закладу регулюється чинним законодавством України і не повинно перевищувати 825 годин на навчальний рік (лист МОН від 13.03.2015 № 1/9-126). Мінімальне навчальне навантаження викладача встановлює інститут з урахуванням виконання ним методичної, наукової, організаційної робіт.

Обов'язковим є підвищення кваліфікації викладачів (рекомендовано 1 раз на 5 років). Викладачі вищого навчального закладу підвищують кваліфікацію та проходять стажування у відповідних наукових, освітньо-наукових установах, державних службах, провідних підприємствах відповідного профілю. Зміст підвищення кваліфікації має відповідати профілю діяльності викладача.

Обсяг навчальних занять, доручених для проведення конкретному викладачеві виражений в облікових (академічних та астрономічних) годинах, визначає навчальне навантаження викладача.

Види навчальних занять, що входять в обов'язковий обсяг навчального навантаження викладача відповідно до його посади, встановлюються кафедрою. При визначенні індивідуальних планів роботи професорсько-викладацького складу завідувач кафедри повинен враховувати особливості кожного виду роботи і забезпечувати оптимальне використання творчого потенціалу кожного викладача. Читання лекцій повинно плануватися тільки професорам, доцентам і старшим викладачам. Залучення до лекційних занять асистентів можливе лише з дозволу ректорату на поточний навчальний рік з обов'язковою подачею документа про закінчення школи молодого лектора. Бажано планувати лекторів проведення практичних, семінарських та лабораторних занять хоча б з однією навчальною групою лекційного потоку.

У випадках виробничої необхідності викладач може бути залучений до проведення навчальних занять понад обов'язкового обсягу навчального навантаження, визначеного індивідуальним робочим планом, в межах свого робочого часу.

Зміни в обов'язковому навчальному навантаженні викладача вносяться в його індивідуальний план роботи.

Графік робочого часу викладача визначається розкладом аудиторних навчальних занять і консультацій, розкладом або графіком контрольних заходів та інших видів робіт, передбаченими індивідуальним робочим планом викладача. Час виконання робіт, не передбачених розкладом або графіком контрольних заходів, визначається у порядку, встановленому вищим навчальним закладом, з урахуванням особливостей напрямів, спеціальності та форм навчання. Викладач зобов'язаний дотримуватися встановленого графіка робочого часу.

Забороняється відволікати викладачів від проведення навчальних занять та контрольних заходів, передбачених розкладом.

Планування роботи викладача здійснюється за індивідуальними планами, складеними у відповідності з планами навчальної та навчально-методичної і науково-дослідної роботи кафедри.

Індивідуальні плани складаються всіма викладачами (штатними, сумісниками, працюючими з погодинною оплатою), розглядаються і затверджуються на засіданні кафедри.

На період відряджень, хвороби, перебування на підвищенні кваліфікації тощо викладач звільняється від виконання всіх видів робіт, передбачених індивідуальним робочим планом. Встановлене йому на цей період навчальне навантаження виконується іншими викладачами кафедри в межах 36-годинного робочого тижня та максимального навчального навантаження за рахунок зменшення їм обсягу методичної, наукової та організаційної роботи або шляхом залучення у визначеному порядку викладачів з погодинною оплатою праці. Після виходу викладача на роботу на період, що залишився до завершення навчального року, йому визначається відповідне навчальне навантаження та обсяг методичної, наукової й організаційної роботи в межах 36-годинного робочого тижня.

Хід виконання індивідуальних планів викладачів повинен періодично перевірятися шляхом обговорення на засіданнях кафедри з критичною оцінкою якості виконання кожного виду робіт, вимогою особистого пояснення кожним виконавцем причин низької якості, несвоєчасності виконання або невиконання роботи, передбаченої планом.

Облік навчальної роботи викладачів здійснюється за фактичними витратами часу. Наприкінці навчального року завідувач кафедри зобов'язаний оцінити якість виконання індивідуального плану роботи кожним викладачем і зробити відповідний запис у розділі "Висновки завідувача кафедри про виконання індивідуального плану".

При підведенні підсумків навчального року на засіданні кафедри питання про виконання індивідуальних планів професорсько-викладацьким складом є одним з головних.

До 1 липня "Звіт про виконання навчального навантаження науково-педагогічними працівниками кафедри за навчальний рік" подається до навчального відділу інституту.

10. НАВЧАЛЬНЕ НАВАНТАЖЕННЯ СТУДЕНТА

Обсяг навчального навантаження студента (трудомісткість навчання) встановлюється в академічних кредитах.

Підсумковий кредит передбачає всі види навчальної діяльності, необхідних для завершення повного року академічного навчання в інституті, серед яких *лекції, практичні*

роботи, лабораторні заняття, семінари, консультації, індивідуальна, самостійна робота (в бібліотеці чи вдома), підсумковий контроль (екзамени, заліки), дипломна робота, педагогічні, навчальні та виробничі практики чи інші види діяльності, пов'язані з оцінюванням. Кредит, таким чином, базується на повному навантаженні студента, а не обмежується лише аудиторними годинами.

Навантаження студента з дисципліни (модуля) протягом періоду навчання (семестру тощо) складається з контактних годин (лекцій, практичних, семінарських, лабораторних занять, консультацій), самостійної роботи, підготовки та проходження контрольних заходів, на які розподіляються кредити, визначені для навчальних дисциплін.

Якщо формою підсумкового контролю з дисципліни є екзамен(и), то на підготовку та проходження кожного з них надається один кредит.

Якщо курсова робота планується як окремий модуль дисципліни, то на нього розраховується не менше трьох кредитів.

Навчальний час студента визначається кількістю облікових одиниць часу, відведених для реалізації програми підготовки на конкретному освітньому чи кваліфікаційному рівні.

Обліковими одиницями навчального часу студента є академічна година, навчальний день, тиждень, семестр, курс, рік.

Академічна година – це мінімальна облікова одиниця навчального часу. Тривалість академічної години становить, як правило, 45 хвилин.

Дві академічні години утворюють *пару* академічних годин (далі – пара).

Навчальний день – складова частина навчального часу студента тривалістю не більше 9 академічних годин.

Навчальний тиждень – складова частина навчального часу студента тривалістю не більше 45 академічних годин.

Навчальний семестр – складова частина навчального часу студента, що закінчується підсумковим семестровим контролем. Тривалість семестру визначається навчальним планом.

Навчальний курс – завершений період навчання студента протягом навчального року. Тривалість перебування студента на навчальному курсі передбачає час навчальних семестрів, підсумкового контролю та канікул. Початок і закінчення навчання студента на конкретному курсі оформляються відповідними (перевідними) наказами.

Навчальний рік триває 12 місяців, розпочинається, як правило, 1 вересня та складається для студентів із навчальних днів, днів проведення підсумкового контролю, екзаменаційних сесій, вихідних, святкових і канікулярних днів.

Навчальні дні та їхня тривалість визначаються річним графіком навчального процесу. Цей графік складається на навчальний рік з урахуванням перенесень робочих та вихідних днів, погоджується та затверджується в порядку і в терміни, встановлені інститутом.

Навчальні заняття в інституті тривають дві академічні години з перервами між ними та проводяться за розкладом. Розклад має забезпечити виконання навчального плану в повному обсязі щодо навчальних занять.

Допускається в порядку, встановленому інститутом, вільне відвідування студентами лекційних занять (для студентів третього та наступних курсів). Відвідування інших видів навчальних занять (крім консультацій) є обов'язковим для студентів.

Забороняється відволікати студентів від участі в навчальних заняттях та контрольних заходах, установлених розкладом, крім випадків, передбачених чинним законодавством.

11. ОРГАНІЗАЦІЙНО-МЕТОДИЧНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ

11.1. Структура та характеристика навчальної дисципліни

У структурі навчальної дисципліни зазначають шифр і назву галузі знань, код і назву напряму підготовки, найменування та код спеціальності, освітньо-кваліфікаційний рівень освітньо-професійної програми підготовки фахівця, де вивчають цю навчальну дисципліну.

Подають розподіл загального обсягу навчального часу, виділеного на вивчення навчальної дисципліни за видами навчальної діяльності студента, а також поділ змісту навчальної дисципліни на модулі.

Зразок складання структури навчальної дисципліни наведено в таблиці 1.

Таблиця 1.

Структура навчальної дисципліни «Вища математика»

Галузь знань: 0305 "Економіка і підприємництво"

Напрями підготовки: 6.030508 "Фінанси і кредит", 6.030509 «Облік і аудит»

Освітньо-кваліфікаційний рівень: бакалавр

Нормативна чи вибіркова: нормативна

Семестр: перший, другий

Кількість кредитів ECTS

7

Кількість модулів

4

Загальна кількість годин

210

Види навчальної діяльності та обсяг відведених годин:

Лекційні

90

Практичні

90

Самостійна робота

14

Індивідуальна робота

16

Форма підсумкового контролю

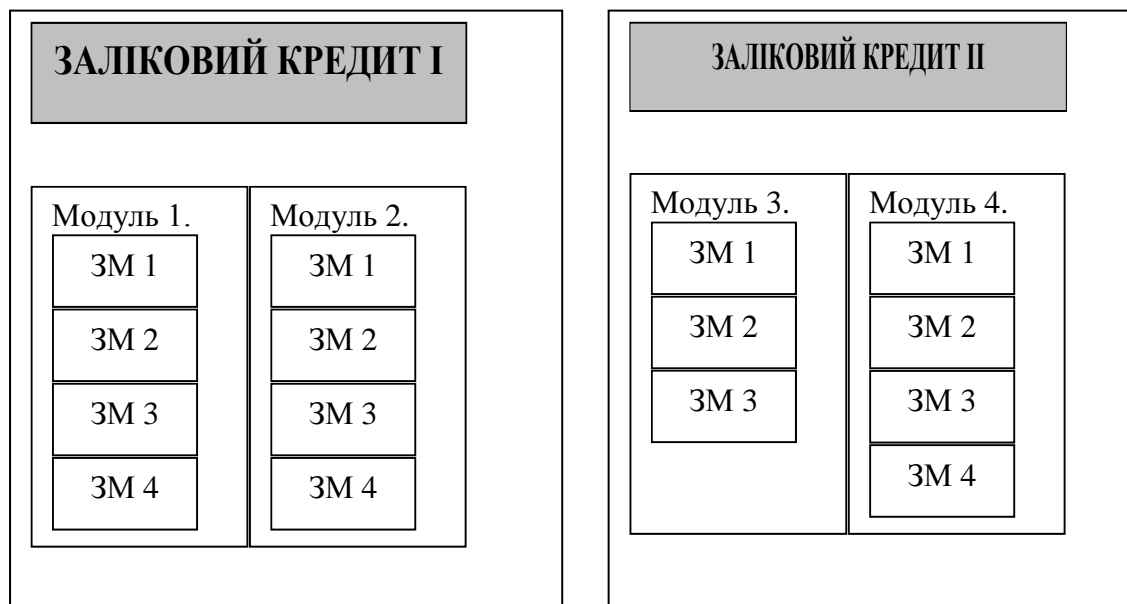
залік, екзамен

11.2. Структура навчальної діяльності студента

Модульний принцип навчальної діяльності студента передбачає модульну структуру навчальної дисципліни (курсу), а, відповідно, і оцінку результатів виконання певного виду робіт, які складають зміст модуля.

Схема модульної структури навчальної діяльності студента

Навчальна дисципліна: **Вища математика**

Методологія процесу навчання та, відповідно, оцінювання знань студента в КМСОНП

Методологія процесу навчання та, відповідно, оцінювання знань студента в КМСОНП полягає у його переорієнтації з лекційно-інформативної на індивідуально-диференційовану, особистісно-орієнтовану форму та на організацію самоосвіти.

Навчальна дисципліна є системою змістових модулів, об'єднаних у блоки змістових модулів (модулів) – розділів навчальної дисципліни, передбачених для засвоєння студентом.

Поділ навчального матеріалу дисципліни на змістові модулі, їх кількість, види поточного контролю та терміни його проведення визначаються лектором (відповідальним за курс), відображаються у робочій навчальній програмі, яка ухвалюється відповідною кафедрою та затверджується у встановленому порядку.

Змістові модулі, які формують окремий модуль, що вивчається протягом семестру повинні містити, як правило, 1,0; 1,5; 2,0; 2,5; 3,0 кредити ECTS.

Зарахування змістових модулів дисциплін, введених до індивідуального навчального плану студента, здійснюється за результатами поточного та модульного контролю рівня засвоєння навчального матеріалу.

Курсова робота, навчальна практика, що виконуються в семестрі, вважаються окремими модулями у складі навчальної дисципліни і на них розповсюджуються всі норми відповідного Положення.

Обсяг усіх видів роботи студента - лекцій, практичних, семінарських та лабораторних занять, консультацій, практик, екзаменів, самостійної роботи тощо вимірюється кредитами відповідно до системи ECTS, причому:

- один кредит становить 30 академічних годин;
- максимальний загальний обсяг навчальної роботи студента на тиждень складає 54 академічних години;
- один тиждень практики відповідає 1,5 кредиту;
- трудомісткість підсумкової атестації (державний екзамен, підготовка та захист дипломної роботи) розраховується, виходячи із співвідношення: один тиждень – 1 кредит;
- розрахунок трудомісткості дисципліни у кредитах здійснюється, виходячи з ділення її загального обсягу в академічних годинах на 30 годин з наступним заокругленням до 0,5 відповідно до встановлених правил;
- зарахування студенту кредитів ECTS відбувається лише за умови успішного виконання ним навчального плану та вимог рейтингової системи оцінювання.

11.3. Індивідуальна та самостійна робота студента

Індивідуальна робота студента є формою організації навчального процесу, яка передбачає створення умов для якнайповнішої реалізації творчих можливостей студентів через індивідуально-спрямований розвиток їх здібностей, науково-дослідну роботу і творчу діяльність. Індивідуальні заняття проводяться під керівництвом викладача у позааудиторний час за окремим графіком, складеним кафедрою (предметною або цикловою комісією) з урахуванням потреб і можливостей студента. Організація та проведення індивідуальних занять доручається найбільш кваліфікованим викладачам. Індивідуальні заняття на молодших курсах спрямовуються здебільшого на поглиблення вивчення студентами окремих навчальних дисциплін, на старших вони мають науково-дослідний характер і передбачають безпосередню участь студента у виконанні наукових досліджень та інших творчих індивідуальних завдань.

Індивідуальні заняття з певної навчальної дисципліни проводяться з одним або декількома студентами за окремим графіком, затвердженим деканом факультету. Контроль за дотриманням графіка покладається на деканат факультету та куратора від КМСОНП.

Види індивідуальних занять:

Консультація – один із видів навчальних занять (індивідуальні або групові), який проводиться з метою отримання студентом відповіді на окремі теоретичні чи практичні питання та для пояснення певних теоретичних положень чи аспектів їх практичного застосування (проводяться протягом семестру – поточні консультації, семестрові, та передекзаменаційні). У процесі консультацій (особливо поточного консультування) допускається діагностичне тестування знань студентів (як правило, з ПЕОМ) для виявлення ступеня засвоєності окремих теоретичних положень, теорій, закономірностей, рівня сформованості, практичних умінь і навичок та перевірки ефективності методів і технологій навчання, використовуваних під час аудиторних занять.

Індивідуальне завдання – форма організації навчального процесу, яка має на меті поглиблення, узагальнення та закріплення знань, які студенти отримують у процесі навчання, а також застосування цих знань на практиці.

Індивідуальні завдання виконують студенти самостійно під керівництвом викладачів. Як правило, індивідуальні завдання виконуються окремо кожним студентом. У тих випадках, коли завдання мають комплексний характер, до їх виконання можуть залучатися кілька студентів, у тому числі студенти, які навчаються на різних факультетах і спеціальностях.

Відповідною інноваційним технологіям навчання різновидністю індивідуальних занять є **індивідуальні навчально-дослідні завдання (ІНДЗ)**.

Індивідуальне навчально-дослідне завдання є видом позааудиторної індивідуальної роботи студента навчального, навчально-дослідницького характеру, яке використовується в процесі вивчення програмного матеріалу навчального курсу і завершується складанням підсумкового екзамену чи заліку.

Мета ІНДЗ. Самостійне вивчення частини програмного матеріалу, систематизація, поглиблення, узагальнення, закріплення та практичне застосування знань студента з навчального курсу та розвиток навичок самостійної роботи.

Зміст ІНДЗ. Завершена теоретична або практична робота в межах навчальної програми курсу, яка виконується на основі знань, умінь і навичок, отриманих у процесі лекційних, семінарських, практичних та лабораторних занять, охоплює декілька модулів або зміст навчального курсу в цілому.

Структура ІНДЗ:

- вступ – тема, мета та завдання роботи та основні її положення;
- теоретичне обґрунтування – виклад базових теоретичних положень, законів, принципів, алгоритмів тощо, на основі яких виконується завдання;
- методи – вказуються і коротко характеризуються;

- основні результати роботи – подаються результати, схеми, малюнки, моделі, описи, систематизована реферативна інформація та її аналіз;
- висновки;
- список використаної літератури;
- рецензія одного з викладачів випускної кафедри.

Види ІНДЗ:

- конспект з теми (модуля) за заданим планом або планом, який студент розробив самостійно;
- реферат з теми (модуля) або вузької проблематики студентів заочної форми навчання);
- розв'язування та складання розрахункових або практичних (наприклад, ситуативних) задач різного рівня з теми (модуля) або курсу;
- розроблення теоретичних або прикладних функціональних моделей явищ, процесів, конструкцій тощо;
- комплексний опис будови, властивостей, функцій, явищ, об'єктів, конструкцій тощо;
- анотація прочитаної додаткової літератури з курсу, бібліографічний опис, історичні розвідки тощо (табл. 2).

Таблиця 2

Приклади ІНДЗ

Навчальні дисципліни	Приклади ІНДЗ
Математика для економістів, ЕММ	Розв'язування та складання тематичних блоків розрахункових задач, розробка математичних або функціональних моделей об'єктів та явищ, тощо
Фізичне виховання	Складання індивідуальної картки фізичного розвитку, паспорту здоров'я та схем індивідуального фізичного розвитку людини або індивідуального графіка підвищення спортивної майстерності тощо
Інформатика та КТ, економічна інформатика	Розробка комп'ютерних програм, комп'ютерне моделювання явищ, процесів, конструкцій об'єктів, дизайн, створення баз даних, дистанційних курсів, тощо
Історія України	Історіографічний опис, біографічні дослідження, історичні нариси, складання схем історико-політичної та історико-економічної динаміки тощо
Мовознавчі	Складання та оформлення пакетів ділових паперів, реферування наукових досліджень, говоріння, аудіювання, читання, монологічне мовлення, складання діалогів, тощо
Фахові	Дослідження моделей, процесів, проблем економіки та менеджменту, складання бізнес-планів, тощо

Порядок подання та захист ІНДЗ:

1. Звіт про виконання ІНДЗ подається у вигляді скріпленого реферату з титульною сторінкою стандартного зразка і внутрішнім наповненням із зазначенням усіх позицій змісту завдання (за об'ємом до 10 арк.) на сторінках формату А4.

2. ІНДЗ подається викладачу, який читає лекційний курс з даної дисципліни та приймає іспит або залік, не пізніше ніж за 2 тижні до іспиту (заліку).

3. Оцінка за ІНДЗ виставляється на заключному занятті (практичному, семінарському) з курсу на основі попереднього ознайомлення викладача зі змістом. Можливий захист завдання шляхом усного звіту студента про виконану роботу.

4. Оцінка за ІНДЗ є обов'язковим компонентом іспитової оцінки (диференційованого заліку, заліку) і враховується при виведенні підсумкової оцінки з навчального курсу.

5. **Курсова робота** – один із видів індивідуальних завдань самостійної роботи навчально-дослідницького характеру, який має на меті не лише поглиблення, узагальнення і закріплення знань студентів з навчальної дисципліни, а й застосування їх при вирішенні конкретного фахового завдання і вироблення вміння самостійно працювати з навчальною і науковою літературою, електронно-обчислювальною технікою, використовуючи сучасні інформаційні засоби та технології. Курсова робота є окремим заліковим кредитом навчальної дисципліни і оцінюється (визначається рейтинг) як самостійний вид навчальної діяльності студента.

За час навчання студент повинен виконати не більше 7 курсових робіт з навчальних дисциплін, які є фаховими. Конкретна кількість визначається навчальним планом.

Тематика курсових робіт визначається кафедрами відповідно до змісту і завдань навчальної дисципліни. Вона повинна бути актуальною і тісно пов'язаною із вирішенням практичних фахових завдань.

Студентам надається право вільного вибору теми роботи із запропонованого кафедрою переліку. Студенти також можуть пропонувати свої теми.

Керівництво курсовими роботами здійснюють, як правило, професори і доценти.

Захист курсової роботи проводить комісія у складі двох-трьох викладачів кафедри у тому числі керівника курсової роботи.

Якість виконання курсової роботи та результати її захисту оцінюються за шкалою оцінювання ECTS відповідно до чинного Положення.

Дипломна (випускна) робота – це індивідуальне завдання науково-дослідницького характеру, яке виконує студент на завершальному етапі, фахової підготовки і є однією із форм виявлення теоретичних і практичних знань, вміння їх застосовувати при розв'язуванні

конкретних наукових, технічних, економічних, соціальних та виробничих завдань та містить елементи наукової новизни в даній галузі знань або напрямку практичної діяльності.

Наукові керівники дипломних (випускних) робіт призначаються, як правило, з числа професорів і доцентів. У випадках, коли робота має прикладний характер, до керівництва її виконанням можуть залучатися висококваліфіковані фахівці відповідної галузі.

Студентам надається право запропонувати свою тему дипломної (випускної) роботи з обґрунтуванням доцільності її розробки. У таких випадках перевага надається темам, які продовжують тематику виконаної курсової роботи, або які безпосередньо пов'язані з місцем майбутньої професійної діяльності випускника.

Самостійна робота є основним засобом засвоєння студентом навчального матеріалу в час, вільний від обов'язкових навчальних занять.

Зміст та обсяг самостійної роботи з кожної навчальної дисципліни визначається робочою навчальною програмою дисципліни та методичними рекомендаціями викладача.

Самостійна робота студентів забезпечується навчально-методичними засобами, необхідними для вивчення конкретної навчальної дисципліни чи окремої теми: підручниками, навчальними та методичними посібниками, конспектами лекцій, навчально-лабораторним обладнанням, інтерактивними навчально-методичними комплексами дисциплін, електронно-обчислювальною технікою тощо.

Студентам також рекомендується для самостійного опрацювання відповідна наукова література та періодичні видання.

Методичне забезпечення самостійної роботи студентів повинне передбачати й засоби самоконтролю (тести, пакет контрольних завдань тощо).

Самостійна робота студента над засвоєнням навчального матеріалу з конкретної навчальної дисципліни виконується у бібліотеці, навчальних кабінетах, комп'ютерних класах, а також у домашніх умовах.

Викладач визначає обсяг і зміст самостійної роботи, узгоджує її з іншими видами навчальної діяльності, розробляє методичні засоби проведення поточного та підсумкового контролю, здійснює діагностику якості самостійної роботи студента (як правило, на індивідуальних заняттях), аналізує результати самостійної навчальної роботи кожного студента.

10.4. Контроль успішності студента та якості навчання

Оцінювання успішності студента при засвоєнні змістового модулю (дисципліни) здійснюється на підставі результатів поточного і підсумкового контролю за внутрішньою

системою, затвердженою відповідною кафедрою згідно чинного Положення про КМСОНП.

При проведенні модульного контролю (виконання модульних контрольних завдань) оцінюванню підлягають теоретичні знання та практичні уміння, набуті студентами після опанування певного модуля. Кількість модульних контрольних завдань залежить від числа кредитів ECTS, відведених на вивчення дисципліни протягом одного семестру і унормовуються таким чином:

Кількість кредитів ECTS, відведених на вивчення дисципліни	Кількість модульних контрольних завдань
1-3	Не більше двох
4 і більше	Не більше трьох

За підсумками атестації зі змістового модулю (дисципліни) результати оцінювання перераховуються в шкалу оцінювання ECTS та національну шкалу за системою, наведеною в табл. 3

Таблиця 3

Шкала оцінювання

СУМА БАЛІВ ЗА ВСІ ФОРМИ НАВЧАЛЬНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ	ОЦІНКА В ECTS	ОЦІНКА ЗА НАЦІОНАЛЬНОЮ ШКАЛОЮ	
		екзамен	залік
90-100	A Відмінне виконання лише з незначною кількістю помилок	відмінно ("5")	зараховано
82-89	B Дуже добре - вище середнього рівня з кількома помилками	дуже добре ("4")	
75-81	C Добре – в загальному правильна робота з певною кількістю помилок	добре ("4")	
66-74	D Задовільно – непогано, але із значною кількістю недоліків	задовільно ("3")	
50-65	E Достатньо – виконання задовольняє мінімальні критерії	достатньо ("3")	
35-49	FX Незадовільно – потрібно працювати перед тим, як отримати позитивну оцінку	незадовільно ("2")	незараховано
1-34	F Незадовільно – необхідна серйозна подальша робота	незадовільно ("2") (з обов'язковим повторним курсом навчання)	незараховано

Результати оцінювання успішності студента за кожним змістовим модулем реєструються за національною шкалою і шкалою ECTS в заліково-екзаменаційних

відомостях та заносяться до Додатка до диплома.

Контроль знань і умінь студентів (поточний і підсумковий) з дисципліни здійснюється згідно з кредитно-модульною системою організації навчального процесу.

Поточний – під час виконання практичних, семінарських, лабораторних робіт, індивідуальних завдань (описових робіт (ОР), розрахунково-графічних робіт (РГР), розрахункових робіт (РР), написання рефератів), контроль за засвоєння певного модуля (модульний контроль). Форму проведення поточного контролю і систему оцінювання визначає відповідна кафедра.

Підсумковий – включає залік і екзамен.

Якщо навчальна дисципліна складається з 2-4 модулів, то кожен модуль може оцінюватись в умовних балах пропорційно обсягу часу, відведеному на засвоєння матеріалу цього модуля.

Рішенням кафедри за виконання робіт, які не передбачені навчальним планом, але сприяють підвищенню рівня знань та умінь студента з навчальної дисципліни (доповідь на студентській конференції, здобуття призового місця на олімпіадах, виготовлення макетів, наочних посібників тощо) може надаватись до **15%** від загальної кількості умовних балів з навчальної дисципліни.

Семестровий екзамен - це форма підсумкового контролю засвоєння студентом теоретичного та практичного матеріалу з окремої навчальної дисципліни за семестр. Семестровий екзамен проводиться під час екзаменаційної сесії.

Студент має право не складати семестровий екзамен, якщо він виконав протягом семестру усі види навчальної роботи, успішно пройшов модульний контроль і набрав не менше 50 балів, що відповідає позитивній (за національною шкалою) оцінці.

Студенти, сумарна модульна оцінка (СМО) яких становить 50 і більше балів, мають право складати семестровий екзамен з метою підвищення своєї оцінки.

З метою забезпечення об'єктивності оцінювання і прозорості контролю набутих студентами знань та умінь семестровий екзамен проводиться в усній формі.

Питання екзаменаційного білету повинні охоплювати матеріал навчальної програми дисципліни у повному обсязі за семестр. Білети мають складатись з рівноцінних за важкістю структурованих питань (тестових, теоретичних, практичних, творчих), з чіткими критеріями оцінювання відповідно до складності.

Екзаменаційна оцінка виставляється студенту за 100-бальною шкалою з урахуванням результатів поточного контролю. Максимальна оцінка відповідей на всі питання, сформульовані в білеті, становить 30 балів. Підсумковим результатом є сума двох оцінок (сумарної модульної (СМО) та екзаменаційної).

Студенти, СМО яких становить 35-49 балів, допускаються до екзамену за умови відпрацювання пропущених занять та виконання необхідних видів робіт, передбачених навчальним планом. Студенти, СМО яких становить 0-34 балів, отримують незадовільну оцінку з необхідністю повторного вивчення дисципліни.

Семестровий залік - є формою підсумкового контролю, що полягає в оцінці засвоєння студентом навчального матеріалу з певної дисципліни на підставі результатів виконання ним усіх видів запланованої навчальної роботи протягом семестру: аудиторної роботи під час лекційних, лабораторних, практичних, семінарських занять і самостійної роботи та **обов'язкового виконання індивідуального навчально-дослідного завдання.**

Варіанти індивідуальних навчально-дослідних завдань з окремої дисципліни мають бути рівноцінними за складністю.

Семестровий залік передбачає обов'язкову присутність студента і виставляється у залікову відомість за умови, що студент виконав усі види навчальної роботи, визначені робочою навчальною програмою дисципліни та отримав не менше 50 балів, що відповідає позитивній (за національною шкалою) семестровій оцінці.

Максимальна кількість балів за **практичну підготовку** (навчальна або виробнича практики) становить 100, компонентами яких є бали з поточного контролю - 70 балів (зміст і оформлення щоденника, звіт про проходження практики, індивідуальні завдання) та захист практики – 30 балів. Критерії оцінювання для кожного виду практики розробляються відповідними кафедрами та затверджуються деканом.

Максимальна кількість балів за курсову роботу становить - 100, компонентами яких є бали за виконання практичної та теоретичної частини роботи ,її оформлення - 70 балів та захист – 30 балів . Критерії оцінювання розробляються відповідними кафедрами та затверджуються деканом.

Семестрова оцінка (залік чи екзамен) виставляється за набраними протягом семестру сумарними балами. Якщо навчальна дисципліна вивчається декілька семестрів, то остаточна оцінка з неї визначається, виходячи з середньо-завантаженої кількості набраних за ці семестри балів за всі види навчальної діяльності.

Переведення підсумкових рейтингових оцінок з дисципліни, виражених у балах за 100-бальною шкалою, у оцінки за національною шкалою та шкалою ECTS здійснюється відповідно до таблиці 3 і заноситься в додаток до диплома фахівця.

Деканатом факультету за результатами екзаменаційної сесії визначається рейтинг успішності студента – бали, які він отримав з усіх навчальних дисциплін і обчислюється середньозважений бал за стобальною шкалою та встановлюється рейтингова позиція

студента в групі, на курсі, на факультеті, в інституті. Після кожної наступної сесії рейтинг додається до попереднього.

Завершальним етапом навчання за освітньо-кваліфікаційним рівнем «бакалавр» є виконання випускної роботи.

Максимальна кількість балів за випускну роботу становить - 100, компонентами яких є бали за виконання практичної та теоретичної частини роботи, її оформлення - 70 балів та захист – 30 балів . Критерії оцінювання розробляються відповідними кафедрами та затверджуються деканом.

11.5. Науково-методичне забезпечення навчального процесу

Науково-методичне забезпечення навчального процесу включає: державні стандарти освіти; навчальні плани; навчальні програми з усіх нормативних і вибіркового навчальних дисциплін; робочі програми з навчальних дисциплін, програми навчальної, виробничої й інших, видів практик; підручники і навчальні посібники; методичні матеріали до семінарських, практичних, лабораторних занять, до виконання індивідуальної роботи, пакети модульних контрольних робіт з навчальних дисциплін для перевірки рівня засвоєння студентами навчального матеріалу; текстові та електронні варіанти тестів для поточного і підсумкового тестування; методичні матеріали для студентів з питань самостійної роботи студентів (інструкційні картки, підбір планових документів, довідники, кодекси законів), виконання курсових, випускних і дипломних робіт, конспекти лекцій, білети до екзамену, пакети законодавчого та інструктивного матеріалу (закони, положення МОН України тощо).

12. Переведення, відрахування, поновлення та переривання навчання студентів

Загальний порядок переведення, відрахування, поновлення студентів та переривання їхнього навчання зазначений у «Положенні про порядок переведення, відрахування та поновлення студентів вищих закладів освіти», затвердженого Міністерством освіти від 15.07.96 р. № 245.

При переведенні студент додає до заяви копію договору про навчання в попередньому навчальному закладі, академічну довідку за весь період навчання, з обов'язковим зазначенням назв дисциплін, загальної кількості годин, залікових кредитів, передбачених на їх вивчення, та форм контролю.

При позитивному розгляді ректором заяви, деканат проводить перезарахування результатів навчання з дисциплін шляхом порівняння кількості залікових кредитів і обсягу

змістових модулів та визначає академічну різницю нормативних змістових модулів, яка не повинна перевищувати, як правило, 5 навчальних дисциплін.

Відрахування студента за академічну неуспішність здійснюється у випадках невиконання студентом індивідуального навчального плану, незарахованих результатів семестрових контролів 3-х навчальних дисциплін або у зв'язку з неможливістю сформувати студентом індивідуального плану на наступний рік внаслідок незарахування йому запланованих змістових модулів та обмежень, накладених структурно-логічною схемою підготовки, а також за порушення умов договору про навчання за результатами навчального року. Нездача попередніх модулів навчальної дисципліни не є підставою для складання наступних.

Студент може взяти перерву у навчанні в інституті згідно з порядком надання відпустки зазначеного у «Положенні про академічні відпустки та повторне навчання у вищих закладах освіти» від 06.06.96 р. №191, як за станом здоров'я, сімейними обставинами, так і у зв'язку з тимчасовим переходом на навчання в іншій вітчизняній чи зарубіжній ВНЗ (мобільність).

13. Особливості оформлення результатів навчання студентів за КМСОНП

Робота з документального оформлення результатів навчання студентів за КМСОНП відноситься до розділу індивідуального плану викладача «Організаційна робота», на виконання якої відводиться 5 год. на одного студента в межах навчальної дисципліни, але не більше 200 год. на одного викладача. Результати поточного контролю знань і навичок студентів реєструються в журналі викладача.

Після завершення модуля викладач заносить результати у відомість обліку успішності студентів. Напередодні заліково-екзаменаційної сесії в цю відомість викладач виставляє загальну кількість балів, отриманих кожним студентом із даної дисципліни, та відповідну їй оцінку за п'ятибальною національною шкалою оцінювання знань.

Студенти, які протягом семестру набрали необхідну кількість балів для отримання позитивної оцінки з дисципліни (не менше 50 балів від 100), мають можливість:

- а) отримати екзаменаційну оцінку (залік) відповідно до рейтингової оцінки, переведеної в оцінку за національною шкалою (табл. 1);
- б) скласти екзамен з метою підвищення оцінки з дисципліни;
- в) у разі отримання на екзамені оцінки нижче рейтингової, за студентом зберігається рейтингова оцінка.

Студенти, які пропустили заняття з різних причин, відпрацьовують заняття в позаурочний час, а відповідна кількість балів за результатами відпрацювань заноситься у відомість успішності і додається до загальної кількості балів (додаткові бали).

Студент може підвищити оцінку, яку він отримав за результатами КМСОНП шляхом складання семестрового іспиту. Його абсолютна бальна оцінка при цьому підвищується відповідно до шкали оцінювання (табл. 3).

Якість виконання та захист курсових робіт, навчальних та виробничих практик оцінюється окремо від дисципліни за такою кількістю балів:

- курсова робота – 100;
- виробнича (навчальна) практика – 100.

При цьому використовують такі критерії оцінювання: своєчасність, якість і складність; формою контролю є публічний захист у присутності комісії та студентів групи.

Таблиця 6.

Переведення рейтингу захисту курсової роботи, практики у національну шкалу

Курсова робота, виробнича (навчальна) практика	
Національна оцінка	Рейтинг дисципліни, бали
Відмінно	90-100
Добре	75-89
Задовільно	50-74
Незадовільно	>50

Додаткові бали за участь у науковій роботі, конференціях тощо нараховуються за поданням завідувача кафедри залежно від досягнень студента у певній діяльності і узгоджуються з деканом факультету.

Додаткові бали фіксуються деканом графою в журналі обліку рейтингових оцінок у семестрі, підвищуючи загальний рейтинг студента, але не впливаючи на його оцінку з будь-якої дисципліни.

Загальний контроль за виконанням кафедрами і деканатами даного положення здійснює навчальний відділ.

Застосування рейтингу студента:

- призначення премій із фонду заохочення студентів факультету;
- першочергове працевлаштування на замовлення організацій, підприємств, фірм.

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ

1. Болонський процес у фактах і документах/ Упорядники Степко М.Ф., Болюбаш Я.Я., Шинкарук В.Д., Грубінко В.В., Бабин І.І. – Київ – Тернопіль: Вид-во ТДПУ ім. В. Гнатюка, 2003. – 52 с. ([www.tnpu.edu.ua/html/ Ресурси/ Кредитно-модульна система](http://www.tnpu.edu.ua/html/Ресурси/Кредитно-модульна%20система)).
2. Болюбаш Я.Я. Організація навчального процесу у вищих закладах освіти: Навч. посібник для слухачів закладів підвищення кваліфікації системи вищої освіти .– К.: ВВП «КОМПАС», 1997.– 64с.
3. Журавський В.С., Згуровсьюній М.З. Болонський процес: головні принципи входження в Європейський простір вищої освіти. – К.: ІВЦ «Видавництво «Політехніка», 2003. – 200 с.
4. Про проведення педагогічного експерименту щодо запровадження кредитно-модульної системи організації навчального процесу у вищих навчальних закладах III-IV рівнів акредитації/ Рішення колегії Міністерства освіти і науки України від 24.04.2003 р.
5. Перелік необхідних умов для запровадження кредитно-модульної системи організації навчального процесу у навчальних закладах III – IV рівнів акредитації/ Додаток до Рішення колегії Міністерства освіти і науки України від 24.04.2003 р. Протокол № 5/5-4.
6. Степко М.Ф., Болюбаш Я.Я., Шинкарук В.Д., Грубінко В.В., Бабин І.І. Вища освіта України і Болонський процес. Навчальна програма. – Київ-Тернопіль: Вид. ТДПУ ім. В. Гнатюка, 2004.-18 с.
7. Тимчасове положення про організацію навчального процесу в кредитно-модульній системі підготовки фахівців/ Додаток до Наказу МОН України № 48 від 23.01.2004 р.
8. Положення про кредитно-модульну систему організації навчального процесу у Приватному навчальному закладі «Інститут ділового адміністрування» – Кривий Ріг: Редакційно-видавничий відділ ІДА, 2014. - 39 с.